

Aanpak radicalisering “Kansen geven, grenzen stellen”

VVD Den Haag

September 2017

Algemeen

Nederland is een mooi land en Den Haag een prachtige stad. Iedereen die in Nederland woont, in Den Haag woont, maakt onderdeel uit van de Nederlandse samenleving. De families die al eeuwen in Den Haag wonen maar ook de import uit andere delen van het land of uit andere landen; de expats en de generaties die zijn voortgekomen uit de arbeidsmigranten. Iedereen die mee wil doen, kan meedoen. En gelukkig doen de meeste mensen mee, en maken ze – op welke wijze ook – iets moois van hun eigen leven en dragen ze bij aan onze samenleving. Helaas is er een enkeling die zich bewust buiten de samenleving plaatst, om uiteenlopende redenen. Een klein deel hiervan keert zich bewust tegen de samenleving en gaat over tot aantasting van de fijne samenleving, die wij zo waarborgen. De vreselijke aanslagen in Barcelona, Londen, Brussel, Nice en Berlijn zijn hier de exponent van. De daardoor ontstane gevoelens van onveiligheid, frustratie en wanhoop, dreigen te leiden tot een (verdere) splijting van de samenleving. Het is de taak van de politiek, politie en justitie en alle mensen zelf om te zorgen voor een krachtige en weerbare samenleving, waarin een ieder zich in een veilige omgeving kan ontplooiën. Diegene die de veiligheid van een ander in gevaar dreigt te brengen, moet geen ruimte krijgen en hard aangepakt worden. Het belang van een veilige samenleving staat ten alle tijde voorop.

Gesproken over het dreigingniveau van een terroristische aanslag in Nederland, is dit dreigingniveau al enige tijd substantieel. Zoals ook bevestigd in het laatste Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) van de NCTV¹. Dit betekent dat er op dit moment weliswaar geen concrete aanwijzingen zijn dat er voorbereidingen worden getroffen voor een aanslag, maar dat de kans op een aanslag in Nederland reëel is. Het kabinet heeft vele anti-terrorisme maatregelen uit haar Plan van Aanpak Jihadisme² inmiddels succesvol doorgevoerd. Een voorbeeld hiervan is de Wet Bestuurlijke Maatregelen Terrorisme, waarmee de burgemeester gebiedsverbod voor haatprediker Fawaz Jneid kon opleggen. Een ander voorbeeld is de zogenaamde paspoortmaatregel waarmee in Den Haag tot medio 2016 al 42 keer het paspoort (tijdelijk) is ingenomen, bij het risico op uitreizen. Recent heeft minister Blok het Nederlanderschap afgenomen van 4 jihadisten die, waarschijnlijk, in Syrië zitten. In Den Haag heeft, met succes, een omvangrijk strafrechtelijk onderzoek, de ‘Context zaak’ gedraaid.

Uit het Dreigingsbeeld is op te maken dat de druk op IS in het Midden-Oosten toeneemt. IS versplintert waardoor de kans op (meer) aanslagen in Europa groter wordt. Naast IS gaat er ook dreiging uit van groepen van Hizb-ut-Tahrir, Al Nusra en Al Shabaab. Doordat zowel het uitreizen van, als het terugkeren naar Nederland veel moeilijker is geworden, neemt de kans op een aanslag gepleegd door iemand binnen de Nederlandse grenzen (‘homegrown’) alleen maar toe. Dit kunnen mensen zijn die op afstand wordt gecoacht, maar het kunnen ook zogeheten ‘lone wolves’ zijn die handelen vanuit het gedachtengoed van bijvoorbeeld IS, maar niet perse banden met een dergelijke groep hebben. Dit zijn mensen die in ons eigen land, in onze eigen stad radicaliseren en zich tegen de Nederlandse maatschappij keren. Met deze verandering van de herkomst van de dreiging, zou de nadruk steeds meer moeten

¹ Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland, nr 45, juni 2017

² TK 29 754 nr 253, 29 augustus 2014

komen te liggen op de preventieve maatregelen waar de gemeente grotendeels voor aan zet zijn. De grootste uitdaging is om radicalisering zo vroeg mogelijk te signaleren en te keren. Hiervoor is de inzet van onze diensten (AIVD en MIVD) van groot belang. Zij hebben echter de ogen en de oren van de politie en van de professionals in de zorg en in het onderwijs hard nodig, aangezien zij de eerste signalen van radicalisering kunnen herkennen en onderkennen.

Achtergrond van radicalisering

De preventieve kant van contraterorisme maatregelen is nog geen uitgekristalliseerd beleidsterrein. Wat nu precies verstaan we onder radicalisering en op welk moment in welk stadium moet er door een leraar, een welzijnswerker, een buurman, een moeder of wie dan ook alarm geslagen worden?

Sinds de moord op Pim Fortuyn in 2002 probeert de overheid grip te krijgen op het fenomeen radicalisering en zijn er veel manieren van aanpak ontwikkeld en uitprobeerde. De praktijk is weerbarstig. Vaak wordt het fenomeen niet vroeg genoeg herkend of onderkend omdat symptomen worden afgedaan als iets dat hoort bij 'opstandige pubers'. Daarnaast is de gemeenschap van groepen die radicaliseren erg gesloten/geïsoleerd, gericht op het beschermen van de leden uit deze gemeenschap en moeilijk 'extern' te benaderen, laat staan te doorbreken.

Radicalisering is een complex proces. De oorzaken en trajecten verschillen enorm. De manier waarop geradicaliseerd wordt verschilt van persoon tot persoon en is moeilijk te herkennen. Het proces kan geleidelijk over jaren gaan, maar ook binnen een paar weken plaatsvinden. Een eenduidige antwoord op 'waarom en hoe' jongeren radicaliseren is er niet. Uit gesprekken met professionals die zich met radicalisering bezig houden en uit literatuurstudie komen wel een aantal gelijkenissen naar voren. Het blijkt vaak te gaan om jongeren die zoekend zijn naar hun eigen (religieuze) identiteit en hun plaats binnen de Nederlandse samenleving. Dit is niet uniek, veel jongeren worstelen met de botsing van culturele waarden. Gelukkig radicaliseert het overgrote deel van deze jongeren niet.

Oorzaken van radicalisering blijken vaak in de persoonlijke sfeer of groeps sfeer te verklaren. Het zoeken naar een eigen identiteit is belangrijker geworden door een ingrijpende gebeurtenis (bijvoorbeeld het overlijden van een naaste), of door frustratie over het eigen leven en plaats in de samenleving. Al dan niet terecht gaat het vaak om het gevoel niet geaccepteerd te worden vanwege afkomst. De situatie in de wereld, oorlog en onrecht in thuisland van ouders of grootouders of tegen geloofsgenoten, is een bron van radicalisering. In de zoektocht naar identiteit bestaat het risico te worden aangetrokken door een radicaal persoon die hem of haar 'helpt' een identiteit te vinden. Maar ook kan iemand gewoon op een slechte manier op zoek zijn naar spanning en avontuur. Veel islamitische jongeren vinden moeilijk aansluiting bij leiders cq de besturen van de moskee, doordat imams vaak oud zijn. Jongeren wenden zich daarom tot het internet.

Radicalisering ontwikkelt zich. De geradicaliseerden worden jonger. In het verleden ging radicalisering hand in hand met criminalisering. Die wetmatigheid gaat niet meer op. Op dit moment zijn er ook geradicaliseerden die buiten beeld zijn van justitie. De geradicaliseerden plaatsen zich bewust en expliciet buiten de maatschappij. Een veelgehoord drietrap in deradicaliseringsprogramma's is dan ook: meedoen, insluiten en perspectief bieden.

Niemand wordt geradicaliseerd geboren. Radicaliseren brengt grote risico's met zich mee en hier moeten we de samenleving tegen beschermen. Nog te vaak wordt er ingegrepen op het moment dat het kwaad al is geschiedt. De overheid, en ook de lokale overheid, moet duidelijk en normstellend zijn. Het moet duidelijk zijn wat we abnormaal gedrag vinden en welk gedrag we niet accepteren. Er moet niet pas ingegrepen worden op het moment dat het feitelijk al te laat is.

Steviger maatregelen om radicalisering tegen te gaan staan al snel op gespannen voet met de vrijheden die we, als liberalen, juist willen verdedigen bijvoorbeeld de vrijheid van godsdienst of de vrijheid van onderwijs. Dat stelt ons voor een dilemma.

Een meerderheid in de Tweede Kamer onderschrijft dat waar een van de vrijheden bijvoorbeeld de vrijheid van godsdienst wordt misbruikt om de Nederlandse rechtstaat te ondermijnen, moet worden opgetreden. Dit is de reden dat in de Tweede Kamer salafisme, althans de variant die geweld niet schuwt om de zuivere islam te bereiken, wordt betiteld als ideologie en niet als godsdienst.

De Tweede Kamer is in afwachting van een lijst met namen van salafistische organisaties waarmee het kabinet begin 2017 zou komen. Naast deze lijst worden alle mogelijkheden om haatimams te weren verkend en wordt gezien of moskeeën die een platform bieden aan een haatimam kunnen worden aangepakt. Een belangrijk punt is de transparantie van financieringsstromen naar moskeeën.

Haagse VVD: kansen bieden, grenzen stellen

Iedereen in de stad Den Haag maakt deel uit van de Haagse samenleving. Er zijn kansen voor iedereen, al dan niet met behulp van een duwtje. Deze kansen moet je pakken, dit is niet vrijblijvend. Dit doe je om het verschil te maken, om iets van je leven te maken. Door het volgen van onderwijs, de Nederlandse taal te spreken, door te werken draag je bij aan de Haagse samenleving en doe je mee. In Den Haag kun je kiezen wat je wilt worden en wie je wilt worden. Iedereen in Nederland heeft dezelfde rechten en er is volop ruimte voor verschillen tussen mensen. Nederland is al heel lang een land waar verschillende religies naast elkaar kunnen leven. Dat kan, omdat mensen met elkaar in gesprek blijven, en blijven deelnemen aan de Nederlandse samenleving en hierbij de Nederlandse normen en waarden koesteren en naleven. En wanneer je wilt, kun en mag je uit een gemeenschap treden. Omdat je zelf vorm wilt geven aan je leven.

Den Haag is in de laatste jaren wel eens als hofleverancier van jihadisten bestempeld. Den Haag kent tot op heden 32 uitreizigers, waarvan er vermoedelijk 15 zijn overleden³. Niet alle geradicaliseerden zijn jihadisten. Maar alle jihadisten zijn wel geradicaliseerden. Het is zaak radicalisering zo vroeg mogelijk te signaleren. Dat is bij uitstek een zaak van lokaal maatwerk en daarom moet de lokale overheid hier grenzen stellen.

In het actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme van de regering zijn talloze voorstellen gedaan om radicalisering aan te pakken. Alles wat kan, wordt opgepakt. Desondanks is het onvoldoende. De oorzaak hiervoor is in één woord samen te

³ Brief van de burgemeester aan de Raad, 15 september 2016, RIS 295022

vatten: vrijblijvendheid. De aanpak zorgt niet voor een eenduidige aanpak, met afdwingbare resultaten.

De Haagse VVD wil radicalisering krachtig en effectief aanpakken, langs 10 punten. Hiermee stellen we een grens voor mensen die de waarden van de rechtstaat niet erkennen:

1. Eenduidige erkenning en herkenning. Den Haag volgt de landelijke visie op herkennen van radicalisering en stelt deze visie centraal bij de training die worden gegeven aan alle mensen die werkzaam zijn voor de gemeente Den Haag; van gemeenteambtenaar tot jeugdhulpverlener, van leraar tot politieagent. De effectiviteit van deradicaliseringsprogramma's wordt gemeten om tijdig en effectief bij te sturen.
2. Facilitatoren en verspreiders van jihadistische propaganda worden in hun activiteiten verstoord. Aan de Rotterdamwet (Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek) is de mogelijkheid toegevoegd om huurders in het kader van een huisvestingsvergunning te screenen op onder andere radicaal, extremistisch of terroristisch gedrag. Deze wet moet toegepast worden op aan te wijzen gebieden in Den Haag.
3. Samenwerking met de Islamitische gemeenschap. De Haagse VVD wil dat er samenwerking plaatsvindt tussen de gemeente Den Haag en het moskeebestuur op basis van wederkerigheid, met het afsluiten van een convenant. In dit convenant is vastgelegd dat het moskeebestuur en de imam expliciet medestanders zijn in de strijd tegen extremisme. Tevens spreken we af dat Imams ook in het Nederlands prediken. Ook is de verjonging van de moskeebesturen één van de doelstellingen in een dergelijk convenant. Imams en moskeebesturen die niet op basis van wederkerigheid willen samenwerken, bijvoorbeeld door passief te zijn in de strijd tegen het extremisme verliezen alle ingang bij de gemeente Den Haag en maken niet langer aanspraak op enige vorm van financiering door de gemeente Den Haag, bijvoorbeeld voor het geven van taalles.
4. Inzet en ondersteuning scholen. De Haagse VVD wil een convenant met scholen. Met een convenant maakt de wethouder van Onderwijs een afspraak met de Haagse scholen om:
 - a. alle professionals op scholen in primair-, voortgezet- en middelbaar onderwijs verplicht te trainen op herkennen van radicalisering. Tot nu toe kunnen scholen nu een beroep doen op de Stichting School en Veiligheid voor ondersteuning en training. De Haagse VVD vindt dit te vrijblijvend. Ook moet radicalisering standaard worden opgenomen in het schoolveiligheidsplan.
 - b. burgerschap en identiteit te onderwijzen. Alle jongeren in Den Haag krijgen kennis over het ontstaan en de werking van de Nederlandse democratische rechtstaat. Hiermee leren zij over de kansen die er zijn in Nederland, maar ook over de grenzen en plichten die hierbij horen.
5. Meldplicht professionals in het onderwijs. Gelijk aan de meldplicht van leraren in het kader van huiselijk geweld of zedenmisdrijven, moeten leraren verplicht worden vermoedens van radicalisering te melden bij het Preventie Interventie Team van het stadsdeel. De leraar moet er van uit kunnen gaan

dat zijn/haar melding zorgvuldig wordt opgepakt en dat de leraar in kwestie, indien gewenst, anoniem kan blijven voor degene waarover de melding is gedaan.

6. De eenheid Den Haag van de Politie moet zich richten op monitoren op uitingen van radicalisering in relatie tot Den Haag op sociale media. Hiertoe moeten er voldoende medewerkers zijn bij de eenheid Den Haag die de Arabische taal beheersen voor signaleringsfunctie. De aanpak van de CTER-regiegroep van de politie moet worden versterkt.

Bij constatering van een geradicaliseerde:

7. Persoonsgerichte aanpak. Een integrale persoonsgerichte aanpak voor de geradicaliseerde, geënt op aanpak van de Top600, waarbij één regisseur de nodige interventies coördineert, zowel de strafrechtketen (bijvoorbeeld zo mogelijk verrichten opsporingsonderzoeken) als de zorg, GGZ en het sociale domein. Er moet een monitoringsysteem zijn waar de voortgang en het effect van de interventies per geval worden gevolgd. Het Veiligheidshuis kan hiervoor worden ingezet maar dan wel met een specifieke, unieke aanpak.
8. Familie-aanpak. De kinderen en/of broertjes en zusjes van geradicaliseerden komen ook in aanmerking voor de integrale persoonsgerichte aanpak. De (niet-geradicaliseerde)ouders van geradicaliseerde minderjarigen zijn verplicht deel te nemen aan specifieke trajecten gericht op voorlichting, vaardigheden en het bieden van handelingsperspectief.
9. Verzuim. De aanpak van verzuim bij een geradicaliseerde moet steviger en met prioriteit worden opgepakt. De leerplichtambtenaar werkt nauw samen met de (wijk-)agent. De leerplichtambtenaar maakt sneller proces-verbaal op. Bij jongeren vanaf 12 jaar kan de rechter nu al in ernstige gevallen een voorwaardelijke gevangenisstraf met proeftijd opleggen. De gemeente Den Haag moet deze optie inzetten bij verzuim van een geradicaliseerde.
10. Bescherming kinderen. Geradicaliseerde ouders is een grond voor OTS, de uithuisplaatsing van kinderen. De gemeente Den Haag moet erop toezien dat deze mogelijkheid daadwerkelijk wordt ingezet.